

УДК 633. 39

Код UPOV: PHALR_ CAN

Методика

проведення експертизи сортів канаркової трави справжньої
(*Phalaris canariensis* L.) на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Phalaris canariensis* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2 Мінімальна кількість насіння має становити для першого року – 0,5 кг; для другого і, можливо, третього року – 0,2 кг.

2.3 Насіння має бути здоровим на вигляд, не ураженим хворобами, не пошкодженим шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза повинна тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності – продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами в другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до кінця циклу вирощування. Обстеженню підлягають щонайменше 1600 рослин.

Під час обстеження ділянок з окремими рослинами (А) оцінюють 60 рослин у 6 повтореннях, тобто ділянки з 10 рослинами на майданчиках 0,50 × 0,50 м. Кожне обстеження ділянок рядкового посіву (В) проводять на 3 рядках завдовжки 8 м, розділених на 2 повторення з міжряддям 0,50 м. Щільність посіву близько 200 рослин на 1 п/м.

3.5 **Метод дослідження.** Морфологічний опис ідентифікаційних ознак сорту

здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких протягом вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 1600 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 60 рослин або частин 60 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 1600 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 60 рослин або частин 60 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, та коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 0,1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 1600 рослин допускаються чотири нетипових.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 1% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 60 рослин допускаються дві нетипові.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту. Для групування сортів використовують ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: найдовше стебло за довжиною (ознака 5);
- Час появи суцвіття (ознака 14).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучаються до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови довкілля це унеможливлюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

А – ділянки з окремими рослинами;

В – рядкові ділянки.

7. Таблиця ознак сортів канаркової трави справжньої

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (+) QN	Рослина: габітус MS 3; A	прямий напівпрямий проміжний напіврозлогий розлогий	1 3 5 7 9	
2. (+) QN	Рослина: за справжньою висотою (висота основної зеленої маси) MG/VG 1; A, B	низька середня висока	3 5 7	
3. QN	Рослина: за справжньою висотою MG/VG 3; A, B	низька середня висока	3 5 7	
4. QN	Рослина: інтенсивність зеленого забарвлення листка VS 2; A, B	слабка помірна сильна	3 5 7	
5. (*) (+) QN	Рослина: найдовше стебло за довжиною MS 5; A	коротке середнє довге	3 5 7	
6. QN	Стебло: верхнє міжвузля за довжиною MS 5; A	від короткого до середнього середнє від середнього до довгого	4 5 6	
7. QL	Стебло: волоски під суцвіттям VS 5; A, B	відсутні наявні	1 9	
8. (*) (+) QN	Прапорцевий листок: за довжиною MS 4; A	короткий середній довгий	3 5 7	
9. (*) (+) QN	Прапорцевий листок: за шириною MS 4; A	вузький середній широкий	3 5 7	
10. (+) QN	Прапорцевий листок: розмір MS 4; A	малий середній великий	3 5 7	
11. (+) PQ	Прапорцевий листок: форма 4; A VS	видовжена середня розширена	3 5 7	

1	2	3	4	5
12. QN	Суцвіття (колосовидна волоть): за довжиною MG 5; A	коротке середнє довге	3 5 7	
13. (+) QN	Суцвіття: за щільністю VS 5; A, B	нещільне помірне щільне	3 5 7	
14. (*) (+) QN	Час появи суцвіття MS 3; A, B	ранній середній пізній	3 5 7	
15. QN	Поява суцвіття MS 3; A	повільна помірна швидка	3 5 7	

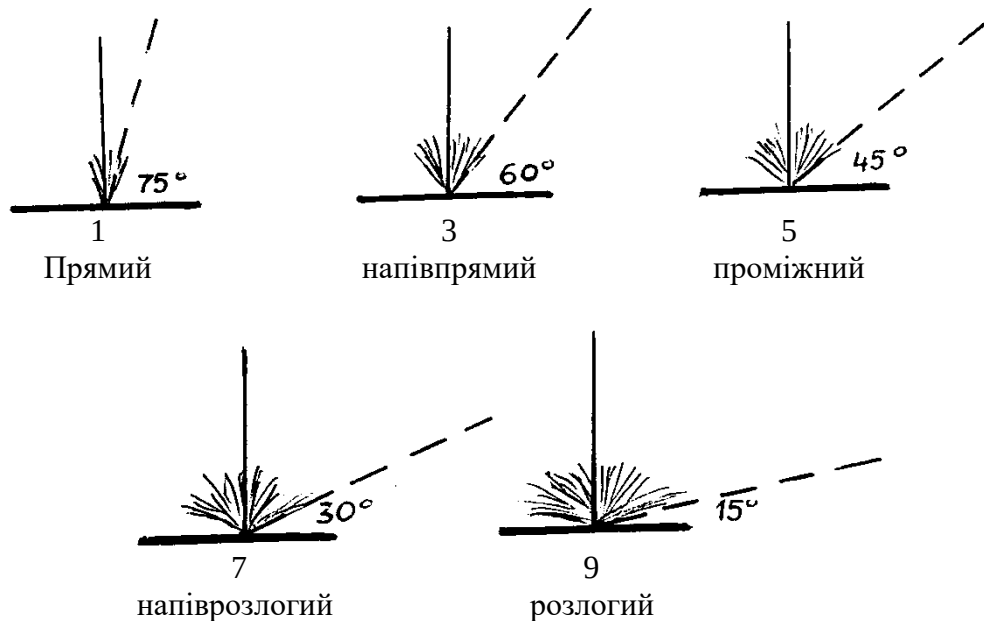
8. Пояснення до Таблиці ознак сортів канаркової трави справжньої

Коди фаз росту й розвитку рослин сорту, в які рекомендовано робити спостереження

Коди	Назви фаз росту й розвитку
1	Весною, через 4 тижні після сходів
2	Перед появою суцвіття
3	Початок появи суцвіття: у 10% рослин на ділянці A на трьох стеблах суцвіття висувається з піхви прапорцевого листка
4	Протягом 2 тижнів від початку появи суцвіття
5	Суцвіття цілком сформовані

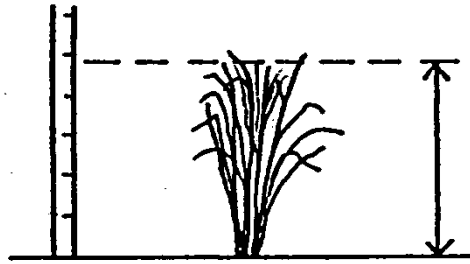
До 1. Рослина: габітус.

Ознаку визначають за кутом відхилення між поверхнею ґрунту і пагонами та листками рослини.

До 2 + 3. Рослина: за справжньою висотою (висота основної зеленої маси).

Вимірюють у сантиметрах як показано на рисунку. Коли ознаку вимірюють на ділянці розрідженого посіву, потрібно виміряти кожну рослину. У разі опису ознаки на рядковому посіві, виконати три вимірювання у кожному рядку (9 вимірювань для кожної ділянки).

До 5. Стебло: найдовше стебло за довжиною, см.

Вимірюють найдовше стебло від основи рослини до кінця суцвіття.

До 8 + 9. Прапорцевий листок: за довжиною (8); за шириною (9).

Для вимірювань вибрати листок з найдовшого стебла. Ширину вимірюють найширшому місці на $1/3$ відстані від основи листка.

До 10. Прапорцевий листок: розмір.

Ознака похідна, обчислена множенням довжини листка на його ширину.

До 11. Прапорцевий листок: форма.

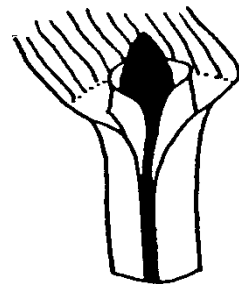
Ознака похідна, обчислена шляхом ділення довжини листка на його ширину.

До 13. Суцвіття : за щільністю.

Ознака похідна, визначена шляхом ділення довжини суцвіття на кількість колосків.

До 14. Час появи суцвіття.

На пунктирному посіві належить раз на два дні полічити рослини, що досягли належної стадії: суцвіття вийшли з піхви прапорцевого листка (див. рисунок) і на рослині видно щонайменше три таких стебла.

9. Література

1. Metodyka Badania wartości gospodarczej odmian (WGO) odrębności, wyrównania i trwałości (OWT) roślin uprawnych (*Phalaris canariensis* L.) // Słupia Wielka, 1995. – 17 S.

Определитель высших растений Украины. / Д. Н. Доброчаева, М. И. Котов, Ю. Н. Прокудин – 2-е изд. стереот. – К.: Фитосоцицентр, 1999. – 449 с.